Dilimiz
Kimliğimizdir

TÜRK DİLİNE GÖNÜL VERENLER

YABANCI TÜRKOLOGLAR

EDİTÖR: AHMET BURAN

AKÇAĞ

TÜRK DİLİNE GÖNÜL VERENLER
-Yabancı Türkologlar-

Editör:
Prof. Dr. Ahmet Buran

ISBN
978-605-342-377-5

Akçağ Yayınları: 1460
Biyografi - İnceleme: 56

3. Baskı: Ankara 2017

Kitabın içeriği ile ilgili
tüm hukuki sorumluluk editörüne ve makale sahiplerine aittir.

Kültür Bakanlığı Yayıncılık Sertifika No: 11382

© Akçağ Yayınları 2017
Fikir ve Sanat Eserleri Yasası gereğince bu eserin yayın hakkı anlaşmalı olarak Akçağ Yayınları'na aittir. İzinsiz kısmen ya da tamamen çoğaltılıp yayınlanamaz.

Baskı: HİRA Grup Matbaacılık
İvedik Osb Matb. Sitesi 1514 cd. Nu.4 Yenimahalle, Ankara

AKÇAĞ BASIM YAYIM PAZARLAMA A.Ş.
Cumhuriyet Mahallesi Selçuk İş Merkezi
Tuna Cad. No.: 8/1 Kızılay-Çankaya/Ankara

Tel. : 0 312 432 17 98 - 433 86 51
Faks: 0 312 432 28 52

www.akcag.com.tr
akcag@akcag.com.tr

KLAUS RÖHRBORN 249
Erdem Uçar
DMİTRİY DMİTRİYEVİÇ VASİLYEV 257
Nesrin Sis
ALEKSANDR GARKAVETS 263
Nevzat Özkan
BERNT BRENDEMOEN 271
Serdar Yavuz
ÁRPÁD BERTA 277
Emine Yılmaz
HENRYK JANKOWSKI 283
Hülya Kasapoğlu Çengel
ZHANG DINGJING 289
Mihriban Tursun Aydın
HAN-WOO CHOI 293
Birol İpek
TAKASHI ÖSAWA 299
Erhan Aydın
LUO XIN 303
Cengiz Alyılmaz
YONG SONG LI 307
Funda Toprak
MARIYA LEONTIK 315
Remzi Çalışır

ZHANG DINGJING (定京)

(1956-)

Mihriban TURSUN AYDIN*

Günümüz Çin Halk Cumhuriyeti'nde, resmî verilere göre 56 halk yaşamaktadır. Bu 56 halk içerisinde Türk dilli halklar da bulunmaktadır. Başta Uygurlar olmak üzere, Kazak, Kırgız, Tatar, Özbek, Tuva, Fuyü Kırgızları, Sarı Uygurlar gibi Türk dilli halkları saymak mümkündür. Bunların önemli bir bölümü, Xinjiang Uygur Özerk Bölgesi'nde, kalanları ise, Çin Halk Cumhuriyeti'nin çeşitli bölgelerinde yaşamaktadır.

Çin Halk Cumhuriyeti sınırları içerisinde, çok sayıda Türk lehçesinin konuşuluyor olması, Türkolojinin de önemli ve saygın bir bilim dalı olmasına zemin hazırlamıştır. Tabii, Göktürkler ile Uygurlar hakkındaki önemli tarihî kaynakların Çin kaynakları olması, Çin Halk Cumhuriyeti'ni, hem tarihî hem de çağdaş araştırmalarda önemli bir merkez durumuna getirmiştir.

* Yrd. Doç. Dr., İnönü Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü Öğretim Üyesi, mihriban.tursun@yahoo.com

Çin Halk Cumhuriyeti'nde çok önemli Türkologlar yetişmiştir. Bunların bir bölümü sözü edilen Türk dilli halklardan, önemli bir bölümü de Çin halklarındandır. Han Rulin, Lin Gan, Cen Zhongmian, Cheng Suluo gibi Türkologların ardından, özellikle Türk dili araştırmaları açısından Geng Shimin'in adını anmak gerekir.

Son yıllarda, Çin Halk Cumhuriyeti'nde Türkolojiye ilginin arttığını söylemek mümkündür. Bu bağlamda, Chen Zongzhen, Wu Yugui, Hu Zhenhua, Zhang Dingjing, Zhang Tieshan, Luo Xin, Zhao Mingming, Rong Xinjiang, Miao Dongxia, Yang Fuxue gibi Türkologların adını sayabiliriz.

Başkent Pekin'deki, eski adıyla Merkezî Milletler Üniversitesi, yeni adıyla Minzu University of China bünyesinde kurulan Uygur Dili ve Edebiyatı ile Kazak Dili ve Edebiyatı bölümleri sayesinde, Uygur ve Kazaklar için, kendi dilleri, edebiyatları, tarihleri ve kültürlerini araştırma imkânı doğmuştur. Bu iki bölümde çalışan hem Çinli hem de Türk dilli Türkologlar birçok öğrencinin yetişmesine vesile olmuştur.

Geng Shimin'den Türkoloji doktorası yapan Zhang Dingjing, Çin Halk Cumhuriyeti'nde yetişmiş Türk dili uzmanlarının önemlilerinden biridir. 1956 yılında Pekin'de dünyaya gelen Zhang, 1979 yılında Xinjiang Uygur Özerk Bölgesi'nin başkenti Ürümçi'de bulunan Xinjiang Üniversitesi, Kazak Dili ve Edebiyatı Bölümünden mezun olur. 1979-1993 yılları arasında aynı bölümde asistan olarak çalışır. 1988 yılında bu bölümde yüksek lisans yaptıktan sonra 1996 yılında, Pekin'de bulunan Merkezî Milletler Üniversitesinde doktor unvanını alır. Ardından, doktorasını tamamladığı Merkezî Milletler Üniversitesi Kazak Dili ve Edebiyatı Bölümünde çalışmaya başlar. Doçentlik ve profesörlüğünü de aynı bölümde alan Zhang, hâlen Minzu University of China (eski adıyla: Merkezî Milletler Üniversitesi) Kazak Dili ve Edebiyatı Bölümünde, bölüm başkanı olarak çalışmalarına devam etmektedir.

Zhang Dingjing'in çalışma alanının ağırlığını Kazak Türkçesi ve Edebiyatı oluşturmaktadır. Kazak Türkçesi ile ilgili en temel eserlerinden birisi "Xiandai Hasakeyu shiyong yufa" (Pekin, 2004) adını taşır. Kitapta, Kazak Türkçesinin gramer özelliklerini ayrıntılı bir biçimde incelemiştir. Ayrıca bu kitap, Çin Halk Cumhuriyeti'ndeki Kazak Dili ve Edebiyatı bölümlerinde ders kitabı ve temel kaynak olarak okutulmaktadır.

Zhang Dingjing, alanıyla ilgili bir diğer çalışmada ise, Kazak Türkçesinde temel olarak kullanılan 366 cümle üzerinde durmuş; böylece Kazak Türkçesinin yabancılara öğretilmesinde de önemli görev üstlenmiştir.

Miao Dongxia ile birlikte editörlüğünü yaptığı "Studies in Language and Culture of Central Asia Nationalities" (Pekin, 2012) başlıklı derleme kitabın-

da, Orta Asya halklarının dilleri ve kültürleri üzerine yapılan araştırmaları bir araya toplamıştır.

Zhang, "Xiandai Hasakeyu xuci" adını taşımakta olan bir diğer önemli çalışmasında, Kazak Türkçesindeki edat, bağlaç gibi gramer unsurlarının yapısı üzerinde durmuştur.

Abdurishid Yakup ile birlikte editörlüğünü yaptığı "Studies in Turkic Philology" (Pekin, 2011) başlıklı kitap, hocası Geng Shimin'in 80. doğum yılına armağan olarak yayımlanmıştır. Bu kitapta, çeşitli dillerde çok sayıda makale bulunmaktadır.

Zhang Dingjing, hâlen çalışmakta olduğu Minzu University of China'nın, hem Kazak Dili ve Edebiyatı hem de Uygur Dili ve Edebiyatı Bölümünde, lisans ve lisansüstü düzeyde, genel dilbilimi, Türkoloji, Kazak Türkçesi grameri gibi dersler vermektedir.

Çin Halk Cumhuriyeti'nde Kazak Türkçesi için yaptığı en önemli işlerden birisi de Kazak Türkçesini bilgisayar ortamına aktarmak olmuştur. Bu sayede Kazak Türkçesi konuşurlarının dijital ortamlardan yararlanması hedeflenmiştir.

Zhang Dingjing, yaptığı nitelikli çalışmalar için hem Çin Halk Cumhuriyeti'nde hem de Kazakistan'da çeşitli ödüllere layık görülmüştür.

İyi düzeyde Kazakça konuşmasının yanında, Uygurca ve Türkçe de konuşabilmesi, tanışan kişiler üzerinde hayranlık uyandırmaktadır. Oldukça sempatik, öğrencisini seven ve kollayan, saygılı ve aynı zamanda çalışkan ve üretken bir insan olduğunu da rahatlıkla söyleyebiliriz.

Çin Halk Cumhuriyeti'ndeki Türkologlar içerisinde önemli bir yeri olan Zhang Dingjing, emekli olmuş Türkologları yüksek lisans ve doktora tez savunmalarına davet ederek hem öğrencilerin emektar Türkologları tanıması hem de onların öğrencilere bilgilerinin aktarılması noktasında takdir toplamaktadır.

Zhang Dingjing, yetiştirdiği ve yetiştireceği öğrenciler sayesinde, Türkolojinin Çin Halk Cumhuriyeti'nde daha ileriye gitmesine katkıda bulunmaya devam edecektir.